

ЭНЦИКЛОПЕДИЯ

Нам уллуһун хаһыата 1935 сыл алтынны 5 күнүгэр төрүттэспитэ.

2001 с.
Атырдыах ыйын
2
күнэ
чэппиэр
№ 87 (89130)

(Улуус баһылыгы муньабыттан бэлиэтээһинэр)

ИдьУО начальнигы солбуяаччы Эверстов С.И. биллэрбитинэн, НПУ маһаһынын хаһыс да төгүлүн халаабыттар. Улууспо ылыммыт эбэһээти-листебэтин-маһаһынар хатааһынарын бөөрөгөтүүнү, харабылы тутууну толорботох. Былаан быһыгынан улуус согуруу эңэригэр уонна киинигэр наркоманияны утары охсуһуу сулууспата үлэлээбит. Манна ГИБДД сотрудиктара уонна ис дьыала министерствотун үлэһиттэрэ кыттыһыны ылбыттар. Поска дьуһуурустубалааһын хара маннайгыттан мөлтөхтүк сағаламмыт, ол курдук, тэрилтэлэр сүгүн тахсан испэттэр, вагон-будка баччаанга диэри ититиллэ илик. Семен Иванович штаб чилиэннэрэ хас нэдиэлэ айы муньахтаан дьуһуурустуба үлэтигэр көнөрүүлэри киллэрэн иһэллэригэр этии киллэрдэ.

Баһаарнай сулууспа начальнига Колпашников И.В. ааспыт нэдиэлэ икки вызов буолбутун эттэ. Үлэһиттэр Маймаҕа оуур баһаара чугаһаабытыгар умуруорууга көмөлөспүттэр. Баһаарнай емкостар анардара үлэлээбэт, чөлүгэр түһэри үлэтигэр болдомтону ууруохха диэтэ.

Лесхоз иһитинэригэр, улуус үрдүнэн 7 оуур баһаара буола турар, онтон үһэ улахан баһаар. 1 Хомустаах үрдүнэн Кэнкэмэ 150-ча гектардаах сир умайа турар, маны 16 парашютист умуруорар. Бөтүг үрдүнэн 100-н таһа гектардаах сиргэ 10 парашютист, Алпааны трактора үлэлиллэр. Фрунзеттан 10-ча биэрэстэлээх сиргэ 71-с №-дээх уот бара турар. Уоту умуруорууга дьону хомуйуу кыаллыбат, онон мобилизацияга күүстээх дьаһал наада диэн лесхоз этии киллэрдэ.

Айылда харыстабылын инспекцията нэһиликтэри кэрийэн бэрэбиэркэлээбит, мотуордаах ончолорго техкөрүү ыһпыт. Фрунзе нэһилигэр техкөрүү 90 бырыһыан, Көбөкөнгө 50 бырыһыан, Арбынга 60 бырыһыан, Түбэ 50 бырыһыан ыһтыллыбыт. Маны таһынан моторнай лодка ыһтытыгыгар права ылбыттар. Балык бултааһынын кэһи иһин 4 боротукуол толоруллубут.

МУ НУ ЖКХ отгукка бэлэмнэни үлэтигэр график онорбут.

Халаан уутун кэннэ чөлүгэр түһэри үлэтигэр казначейство нөһүө 217 тыһ. солк. кэлбит.

Ленскэй куоракка Намтан эбии 22 киһи тийэн үлэлэрин сағалаабыттар. Дьэ тутуутун матырыйаала 50 бырыһыана Ленскэйгэ тийбит. Улуус 368 куб маһы бэлэмнээбит. 15 дьэ маһын «Лена» АЗР биэриэхтээх.

Нолуоктарга реструктизация бара турар, билинги туругунан икки эрэ тэрилтэ—МУ НУ ЖКХ уонна «Намгаэстрой» АО реструктизацияны барбыттар.

Социальной харалта управлениета халаан уутуттан эмсэҕэлээбиттэргэ кэлбит гуманитарнай көмөнү түгэспит. Эбии 435 суордан кэлбит, массына суох буолан 160 эрэ суордан аҕалылыбыт.

Улуус баһылыга А.Н. Дьяконов поска дьуһуурустубалаабат тэрилтэлэргэ миэрэ ыһыллыа диэтэ. Халаан уутуттан тахсыбыт хоромньуну чөлүгэр түһэригэр кэлбит харчыны сөптөхтүк туһанааһа диэн тоһовлоон эттэ. Уонна хас бэтинсэ айы комбикорм заводун тутуутун боппуруостарыгар аналлаах муньах буоларын иһитинэрдэ. Тутуу министерствота Ленскэйгэ прорабтары ыһтын диэн көрдөспүт, онуоха барыан бағалаахтар кэлэн билсэллэрэ эрэйиллэр.

А.Н. Дьяконов иһитинэригэр, халаан уутуттан эмсэҕэлээбит 2343 киһи биридди тыһ. солк. ыһахтаах. Билинги туругунан анардара эрэ ылбыт, онон дьон харчыларын түргэник ыла охсуохтарын наада.

Бэлиэтэнэ В. РЫКУНОВА

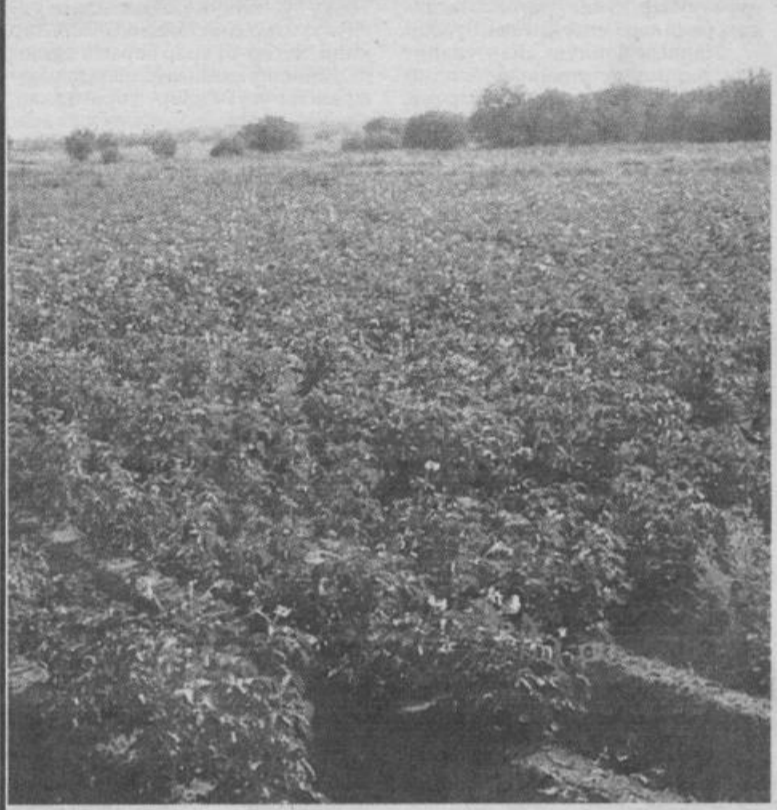

Атырдыах ыйын 31 күнэ.
«Талба» рынок уокка балдыаныта.
И. Сивцев хаартыската

УОТУРБА СЫАҒА ТУТУЛЛУОҒА

Нам уллуһун уотурба сыағын тутуу, тэрийэн үлэлэтигэр боппуруостара от ыйын 27 күнүгэр СР таһаһы тизийини үбүлүүр агентствотун, бэдэрээтчит «Монтажник» ХЭО, «Артстрой» тэрилтэ үлэһиттэрин көһө сылдьар муньахтарыгар көрүлүннэ. Ол курдук бөрт дьоһуннаах делегация МУ НУ ЖКХ территориятыгар баар быраһыллыгыт сыах дьизтин көрдө, салгы «Сельхозтехника» кабинетыгар муньахтаата. Минюст олохтоох салаата сыағы регистрациялы иһигинэн бу проблема Президент дуу, правительство дуу дьаһалынан быһаарыллыа диер таһаһы тизийини үбүлүүр агентство генеральной директора С.В. Таринов. Сыах бырайыага бу күнүгэр оһоһуллуохтаах. Сыағы Г.Г. Корякин салайыа, киһи үлэте туох да хара баһаам. Күн-дьыл ааһан кутуруктун күһүн үктээн иһэр. Онон, дьэни бырайыакты охсон монтаҕтааһын үлэтин тэтимнээхтик сағалааһа наада. Ол да иһин кэлэр муньах оптуоруньукка Покровскайдаағы уотурба заводтар, оттон бэтинсэ манна миэстэтигэр буолуоҕа диэн быһаарылына. Тыһын-өһүн иһиттэххэ, туттары-хаптары көрдөххө, муньағы ыһтар стилин ырыттаахха, Сергей Васильевич Таринов сыағы үлэ киллэри хаамытыгын кытаанахтык хонтуруоллуур санаалаах быһыылаах. Бу күн киһини СР таһаһы тизийини үбүлээһингэ агентство генеральной директорун солбуяаччы А.Г. Васильев, агентство үлэһиттэрэ, проектаннар, бэдэрээтчиттэр арыаллаатылар.

К. ЧЕРЕПАНОВ

ХОРТУОППУЙ ҮННҮӨТЭ ҮЧҮГЭЙ

Иван Васильевич Охлопков салайааччылаах «Сайылык» баһынай хаһаайыстыбата Граф Биэрэгэр хортуппуй үүнэриинэн дьарыктаммыта хаһыс да сылыгар барда. Манна билигин 45 гектардаах баһынаҕа 6 киһилээх биригээдэ үлэлир. Биригэдиер Альберт Сидорович Алексеев сэхэргииринэн халаан уута мэхэйдээбитин содулугар хортуппуй хойут ыһылына, сана үүнэн эрэр. Ол эрэри баһынаһы таһыттан көрдөххө үүнүтэ бөрт үчүгэй быһыылаах. Ууну бэйэлэрэ куталлар, ол курдук бу иһинэ үстэ кута сылдыбыттар. Биригээдэ үлэһиттэрэ билигин будка олоролор. Күһөрү тымныыа диэн олоор дьэ туталлар.

Бэйэ информ.

КУРААН СОДУЛА УЛАХАН

Саҕа үйэ бастакы сылын сааһа сымнаҕас, сөңүлээх буолбута. Онон өг, үчүгэй үүнүүлээх сайын буолуоҕар эрэммиттэ. Нам метеостанциятын начальнига А.И. Кутуков, агротехник Е.А. Романова ити туһунан маньык ыспараапканы суруйбуттар: «Бам ыйа ичигэс уонна сөп сөңүлээх, ити ыйдаағы нуорма 106% тэһинэр, оттон бэс ыйын сағата арыһы сөрүүн да буоллар, сөп буолар сиик уонна ичигэс баар буолан бурдук үүнэригэр үчүгэй усулуобуйа баара», — диэн. Көстөрүн курдук, үүнүү дэхси үчүгэй буоларыгар толору эрэл баар этэ. Дьэ ити иһин биһиги улууспут хаһаайыстыбалара хайа да сыллааҕар бурдугу ыһыга ордук тэрэһиннээхтик ылсыбыттар. Сизмэни Уус-Алдан, Мэнэ-Хангалас, Амма улустарыттан көрдөһөн, экирэттиэн туран, хас биридди киһилэ сизмэни 4,5 солк. атыылаһан ағалан ыспыттар. 2001 сылга улуус үрдүнэн 2751,5 гектарга сизмэ ыһыллыбыта. Санаан да көрдөххө, итиччэ иннээх сиргэ бурдук ыһыллыбатаҕа быданнаата. Итинэн бурдугу үүнэриинэн дьиннээхтик ылсыга дьоһуннаах харды оһоһуллубут курдуга. «Сухаһыт» бурдук президентскэй хаһаайыстыбата, салайааччы Наум Наумович Сивцев быһыл 1259 гектарга ыспыта, ити иһиттэн селиэһинэйэ 864 гектар. Саҕа тэриллит «Соттуус» бурдук президентскэй хаһаайыстыба, салайааччы Кривошапкин

Степан Иванович 817 гектарга ыһылына. Маны таһынан, ити үөһэ ааттаммыт хаһаайыстыбаларга сыста илик хаһаайыстыбалар улуус үрдүнэн 675,5 гектарга селиэһинэй, дьэһимиз уонна эбиэс ыһылаах буолбуттар. Тэрилли, турунуу урукку сыллардааҕар ордук. Хамаҕатта нэһилиэтин бурдугу үүнэрээччилэрэ саас 432 гектар иннээх сиргэ ыспыттар, ону таһынан «Сантэ» фирма, салайааччы Кривошапкина Л.Г. 3,0 гектарга эмтээх оту ыспыта. Бурдугу ыһыны сағалаан, тыһынаах буолууну ситимнээбит Никольскай нэһилиэтин үлэһит дьоно 292 гектарга бурдугу үрээкө ыспыттар. Партизаннар бу үтүө дьарыкка эмиэ күүскэ ылсыһан, 150 гектарга сизмэ ыспыттар. Хатын Арыы баһынай хаһаайыстыбалара 450, бөтүгнэр 240, модуттар 350 гектарга быһыл аан бастаан дэлэй ыһыламмыттар. Халлаан сотору-сотору ардабыта буоллар быһыл бурдуктан чачы үчүгэй үүнүү ыһыллара хаалла буолуо дии саныыбын. Бэс ыйын бүтэһик декадата уонна от ыйа олорчү курааннаатылар. Бурдук умайда. Улуус хаһаайыстыбалара сөүмөр улахан ноһоһо ыллардылар. 2751,5 гектартан ортоһунан 10-нуу центнер үүнүүнү ылар буоллар, итин хас биридди киһилэ сизмэни 3,5 солк. туруоран батардаахха, элбэх үп кэлэрэ хаалла. Наһаа улахан хоһолто. Холобурга, «Истэр» баһынай хаһаайыстыбата, салайааччы Иван Иванович Бежежнев 100 гектар ыһылаах. Дьэһимизни киһилэтин 3-түү, эбиэһи 2,5 солк. туттардын, очоһуна бу хаһаайыстыба анардас бурдуктан 550 тыһ. солк. ыһыаҕа хаалла.

Бары хаһаайыстыбалар ити курдук инчэҕэй эттээх истибэтэх, билбэтэх, санаан да көрбөтөх ноһоһотугар түбэстилэр. Кураан алдыатыта, охсуута наһаа улахан. 2001 сыл от ыйын 12 күнүгэр улуус баһылыгын 638 №-дээх дьаһалыгар олоһуран, комиссия тэриллиттэ. Комиссия баһынаһы кэрийэн көрөн баран, 587 гектар бурдук ыһыллыбыт сирин списаниһа ыһта. Ити иһиттэн селиэһинэй 270, дьэһимиз 238, эбиэс 79 гектар. Туһата суох хаалбыт, комбайн хаампата, сүүһүнэн гектардаах баһынаһар эбиллэ тураллар. Кураан күннэр өссө ордук тэтимирэн иһэллэр. Ити ороскуоту хайдах оһорунуоһа сөбүй? Айылда алдыатыта бар дьон туһугар көмүскэли күүтэр. Улуус салалтата республика правительствотыгар тахсыбыт ороскуоту хайа эмэ өттүн оһорунар кыағы буларыгар көрдөһөрө күүтүллэр. Үлэлээн эрэйлэнэн, көлөһүнү харса суох тоһон үлэлэммит үлэ таах хаалара улахан идээн. Олохпуг туруктаах буолуута, ыал экономикага бөһөргөһүнэ охсууга ылларара ордук хоһолтолоох суол буолла. Ол эрэри санааны түһэрбэккэ үлэлээн-хамсаан, олохпуг, бар дьоммут туһугар мэлди баар буоларыт күндүттэн күндү. Маньык идээһингэ түбэспит хаһаайыстыбалар баастарын оһоруналарыгар улуустаағы дьаһалта, ТХУ үрдүкү тэрилтэлэргэ ыһыктаах тылларын-өстөрүн тириэрдэн, туруорсан, көмө, үп-харчы көрүлүүтүн ситиһиэхтэрин наада диэн өссө төгүл этэбин.

Георгий КРИВОШАПКИН,
улуус муньағын депутата

ОТЧУТТАР, КЫТААТЫҢ!

Нэни-лиэктэр	Звено ахсаана	Үлэниг ахсаана	2001 с. график	Кэби-ни	Быдырын кэбиһин
Үөдэй	156	293	1788	980	1770
ТХПК «Хоту»	1	8	401	110	520
бааһ. хаһ.	20	55	691	340	450
кэтэх хаһ.	135	230	676	530	800
I Хомустаах	41	1130	1482	1430	1434
УПХ «Нам»	2	400	520	440	200
бааһ. хаһ.	11	180	208	210	480
кэтэх хаһ.	28	350	754	780	754
Партизан	64	236	1040	1121	1077
Бааһ. хаһ.	10	101	609	468	587
кэтэх хаһ.	54	135	431	653	490
Никольская	23	72	520	125	518
бааһ. хаһ.	7	43	489	62	478
кэтэх хаһ.	16	29	31	63	40
Хамаатта	175	350	1560	950	1700
бааһ. хаһ.	25	50	572	550	750
кэтэх хаһ.	150	300	988	400	950
Хатын Арыы	387	1467	2028	2048	2565
бааһ. хаһ.	49	251	732	732	995
кэтэх хаһ.	338	1216	1300	1316	1570
Бөтүг	83	253	936	1028	1105
көмө хаһ.	1	3	10	20	15
бааһ. хаһ.	8	100	510	614	680
кэтэх хаһ.	74	150	416	394	410
Модут	69	403	1248	1910	1300
«Модут» ГУП	4	40	624	900	915
бааһ. хаһ.	7	43	104	180	127
кэтэх хаһ.	58	220	520	830	258
Хатырык	98	358	1144	570	780
М.Аммосов аат.					
ТХПК	14	93	468	130	290
бааһ. хаһ.	11	56	156	162	230
кэтэх хаһ.	73	209	520	278	260
Маймаҕа	11	70	156	190	160
бааһ. хаһ.	2	35	156	90	160
кэтэх хаһ.	9	35	-	100	-
Түбэ	92	207	806	621	725
«Түбэ» ПК	1	10	156	60	130
бааһ. хаһ.	7	31	286	246	281
кэтэх хаһ.	84	166	364	315	314
Арбын	28	104	416	420	498
бааһ. хаһ.	9	42	156	158	264
кэтэх хаһ.	19	62	260	262	234
Көбөкөн	51	470	988	1100	982
бааһ. хаһ.	17	180	458	450	587
кэтэх хаһ.	34	290	520	650	395
Фрунзе	33	42	260	290	542
бааһ. хаһ.	0	-	78	30	152
кэтэх хаһ.	33	42	182	260	390
II Хомустаах	45	261	1404	570	865
«Үүнэр» ТХПК	2	24	416	70	80
бааһ. хаһ.	4	67	364	300	485
кэтэх хаһ.	39	170	624	200	300
Искра	11	14	364	145	370
бааһ. хаһ.	2	4	83	85	61
кэтэх хаһ.	9	10	281	60	289
Таастаах	17	100	364	305	165
көмө хаһ.	1	10	208	85	60
бааһ. хаһ.	2	10	-	45	20
кэтэх хаһ.	14	80	156	175	85
Салбан	27	90	676	370	758
бааһ. хаһ.	13	53	468	296	627
кэтэх хаһ.	14	37	208	74	131
Нам с.	223	884	1040	1110	1006
бааһ. хаһ.	23	84	260	360	216
кэтэх хаһ.	200	800	780	750	790
УЛУУС					
ҮРДҮНЭН	1634	6804	18220	15283	18320

Улуус баһылыгы дьаһала

19.07.2001 с. № 674 рк

ТУТТАРЫЛЛАР СЫАНАЛАРЫ БИГЭРГЭТИИ ТУНУНАН

СР Правительствотын 26.01.01. 53 №-дээх тыа хаһаайыстыбатын, промыслай бородуксуйаны уонна айылҕа бэлэхтэрин 2001 с. государственнай атылаһыны тэрийи туһунан уурааҕар уонна сөбүлэһиннэрэр комиссия быһаарытынан Нам улуунугар атылаһыллар сыаналары олохтоонунга дьаһайабын:

1. I №-дээх сөбүлэһиннэрэр комиссия боротокуолугар сөп түбэһиннэрэн (I №-дээх сыһарыы) олохтоох бородуксуйа уонна айылҕа бэлэхтэригэр саамай кыра мэктилэммит атылаһыллар сыаналары бигэргэтэргэ.

2. Эбии олохтуурга:

2.1. «Айылҕа бэлэхтэрэ» пуунга манньк атылаһыллар сыаналары:

— быйыл хомуйуллубут уулаах отон 1 киилэтэ 14 солк.

— кыһыл хаптаҕас 1 киилэтэ 20 солк.

— хара хаптаҕас (моонньофон) 1 киилэтэ 25 солк.

— сугун 1 киилэтэ 30 солк.

Бородуксуйа атын көрүгнэригэр дуогабардаах сыаналар туттуллаллар.

2.2. «Сибиеһэй балык» пуунга:

— сибиеһэй собо 1 киилэтэ — 15 солк.

— сибиеһэй орто кээмэйдээх собо 1 киилэтэ — 10 солк.

— сибиеһэй кыра собо 1 киилэтэ — 6 солк.

— алыһар 1 киилэтэ — 5 солк.

— сордон 1 киилэтэ — 8 солк.

— сыаналаах бороуда балык 1 киилэтэ — 25 солк.

3. Улуус сөбүтүпкэлигэр тэрилтэлэрэ бу дьаһалынан салайтарыахтаахтар.

4. Бу дьаһал туолуутун контуруолун экономика управлениетыгар (Дьяконова Т. М.) сүктэргэргэ.

Нам улуунун баһылыга А. ДЬЯКОНОВ

Сөбүлэһиннэрэр комиссия I №-дээх боротокуолугар I №-дээх сыһарыы

ГОСПОСТАВКАНАН АТЫЛАҤЫЛЛАР ТЫА ХАҺААЙЫСТЫБАННАЙ БОРОДУКСУЙАҤА БИИР АТЫЛАҤЫЛЛАР СЫАНАЛАР

Бородуксуйа көрүгэ	Сыаната солк.			
	Тыһынаах ыйааһынын 1 кг. сыаната	о. и. НДС	Ыраас этэ	о. и. НДС
Ынах сүөһү этэ. кг.				
Бастын суортаах	30,00	2,73	54,00	4,91
Орто уойуулаах	25,00	2,27	47,50	4,32
Ортону аннынан	18,75	1,70	35,60	3,24
Сибиеһэй этэ кг				
1 категориялаах	45,60	4,15	63,84	5,80
2 категориялаах	38,00	3,45	58,90	5,35
3 категориялаах	38,00	3,45	51,30	4,66
4 категориялаах	28,50	2,59	44,18	4,02
5 категориялаах				
боросуонак дуогабар быһытынан				
1 киилэтэ 50 солк. итэбэһэ суох.				
Сылгы этэ, кг				
1 категор-х улахан сылгы	25,00	2,27	45,00	4,09
2 категор-х улахан сылгы 1	8,75	1,70	33,75	3,07
1-3 саас. ыччат сылгы 2 кат.	25,00	2,27	45,00	4,09
1-3 саас. ыччат сылгы 1 кат.	31,25	2,84	56,25	5,11
Сааһын туола илик убаһа	31,25	2,84	56,25	5,11

Бородуксуйа көрүгэ	Сыаната солк.	
		о. и. НДС
Ынах үүтэ		
1 суортаах	11,00	1,00
2 суортаах	10,00	0,91
Суорда суох үүт тутуллубат		
Биэ үүтэ		
1 суортаах	18,00	1,64
2 суортаах кэпсэти быһытынан		
Суорда суох тутуллубат		
Тири устууканан		
Ынах сүөһү тиригэ	130,00	11,82
Сылгы тыһа	15,00	1,36
Сылгы тиригэ	100,00	9,09
Бурдук тонна		
Фуражка туттуллар бурдук	5000,00	454,55
Киһи сиир бурдуга	6500,00	590,91
Хортуоппуй тонна		
Сизмэ		
Оригинальнай	9000,00	818,18
Элита	8000,00	727,27
1 репродукциялаах	7200,00	654,55
2 репродукциялаах	7000,00	636,36
3 репродукциялаах	6500,00	590,91
Табаарынай		
Эрдэтээни 20.08.01 с. дылы	10000,00	909,09
Хойукку 1.09.01 с. сағалаан	6500,00	590,91
Хаппыста тонна		
Эрдэтээни 25.08.01 с. киллэрэн	15000,00	1363,64
Хойукку 26.08.01 с. кэнниттэн	7000,00	636,36
Балык тонна	5000,00	454,55
Түүлээх устуука		
Килс	800,00	72,73
Тиинг, кырынаас, солондо, андаатар		
Манган кырса	30,00	2,73
Хара, кыһыл саһыл	310,00	28,18
Күөх кырса	500,00	45,45
Күөх кырса	360,00	32,73
Айылҕа бэлэбэ кг		
Ханньк бағарар отон	15,00	1,36
Хонуу лууга	10,00	0,91
Ойуур эриэхэтэ	30,00	2,73
Тэллэй бары көрүгэ	10,00	0,91

Хос быһаарыы: Хортуоппуй, хаппыста уонна айылҕа бэлэхтэрэ 2001 сыллаабы үүнүү.

Сүөһүнү тыһынаах ыйааһынан тутууга, тыһынаах ыйааһына сүөһү уопсай ыйааһыныттан 3 бырыһыан скидканы көбүрэттинэн быһаарыллар.

